పిచ్చి గీతలు

నేను ఎప్పుడూ ఏకాకినే.

అనుబంధాలనేవి నాకులేవు. అన్నిబంధాలూ సాంఘికమైనవేనని నా నమ్మకం. అంతకుమించిన విలువ దేనికీలేదు.

నిజంగా నాకు తోడు పరమేశ్వరుడొక్కడే. అతడే నిజం.

నా పేరు పరమేశ్వర్రావు.

పరమేశ్వరం, ఏం పేరు! ఉత్తపిచ్చి పాత కాలపు పేరు అనేవాడు కామరాజు చిన్నప్పుడు. నాకు చాలా కోపం వచ్చేది. నా పేరులో ఎంత గొప్ప అర్థం వున్నదో వాడికి తెలియదు. వాడిపేరు ఏం గొప్పగా ఏడ్చింది గనుక అనుకునేవాణ్ని కోపంగా.

నేనెరిగిన పేర్లన్నిటిలోనూ నా పేరు తర్వాత నా కిష్టమైన పేరు చైతన్యప్రభుది.

ఈ ముప్ఫైఏళ్ళలోనూ ముగ్గురి జీవితాలు దూరమవుతూ మళ్ళీ దగ్గర వుతూ ఎన్నివిధాలుగా మారినా చిత్రంగా పెనవేసుకుపోయినై. అందువలన నేమో మా ముగ్గురి జీవితాలకూ ఏదో అవినాభావ సంబంధం ఏర్పడి పోయింది.

ప్రపంచంలో కనిపించని నిజాన్ని కనుక్కోవాలనేది చిన్నతనం నుండీ కూడా నా ఆరాటం, అన్వేషణ. ఆ ప్రయత్నంలో భాగస్తుడుగా నాకు ఆత్మీయుడైనవాడు చైతన్య. అందరూ అతణ్ని 'ప్రభూ' అని పిలిచేవాళ్ళు.

నేను మాత్రం 'చైతన్యా' అనేవాణ్ని. అలా పిలవడం నాకో తృప్తినీ, గర్వాన్నీ కలిగించేది. నన్నుడికించడానికే అన్నట్లు తర్వాత కామరాజు కూడా అతణ్ని 'చైతన్యా' అని పిలవడం ప్రారంభించాడు. అది నాకు చాల ఉడుకుమోత్తనం తెప్పించేది. చైతన్య నా ఒక్కడికే స్నేహితుడు కావాలనీ, మిగతావాళ్ళను లక్ష్యపెట్టగూడదనీ, ముఖ్యంగా కామరాజును చేరనివ్వగూడదనీ అనుకునేవాణ్ని. చైతన్య మాత్రం అందరితోనూ సమానమైన ఉత్సాహంతో మెసిలేవాడు.

ఎప్పుడో చిన్నతనంలో నన్ను మా అత్తచేతికి ఒప్పగిస్తూ ఎవరో నన్ను గట్టిగా కౌగలించుకున్నట్లు, కన్నీళ్ళు కార్చినట్లు చిన్న గుర్తు నాలో ఎక్కడో. 'మీ అమ్మ దేవత. మీ నాన్న ఉత్తముడు' అన్నారు బంధువులైనవాళ్ళు, ఎప్పుడైనా మా యింటికి వచ్చినప్పుడు. కాని వాళ్ళు నాకు గుర్తులేరు.

నేనెరిగినప్పటి నుండీ నేను తిరుపతిలో మా అత్త దగ్గరే పెరిగాను. అక్కడ హైస్కూల్లో మేము ముగ్గురం కలుసుకున్నాం. దగ్గర్లోవున్న పల్లెలో కామరాజువాళ్ళకు భూములున్నై. ఇంటి దగ్గర్నుండీ కావలసినంత డబ్బు తెచ్చుకుని ఒక గదిలో ఉంటూ మా క్లాసులో చదివేవాడు. చైతన్య చదువుకోసం వాళ్ళమ్మ స్వగ్రామమైన ముంగిల్‌పట్టు నుంచీ వచ్చేసి తిరుపతిలో కాపురం పెట్టింది.

నేను మా క్లాసులో చదువులో ఎప్పుడూ ఫస్టురాంక్‌లో ఉండేవాణ్ణి. చైతన్య పదోస్థానం దగ్గర్లో ఉండేవాడు. అయినా అతని చురుకుదనం వలననేమో చాలామంది పిల్లలు ఆతనిచుట్టూ చేరేవారు. చదువులో సామాన్యంగా ఉండే కామరాజు కూడా అప్పుడప్పుడు వాళ్ళింటి కొచ్చేవాడు చైతన్య కోసం.

"ప్రపంచంలో చెడ్డవాళ్ళు చాలామంది ఉంటారు. వాళ్ళను దగ్గరకు చేరనివ్వకూడదు" 'బావి గట్టులమీదికి వెళ్ళేవు, తోటిపిల్లలు తమాషాకే

తోసేస్తారు.' 'ఎవర్నీ నమ్మరానికాలం'—మా అత్త రోజూ నా చెవిలో ఇల్లుకట్టుకు బోధించే బోధనల సారాంశం యిది. ఆమె మాటలు విన్నప్పుడు 'ఏమిటీ పాడుగోల' అనుకునేవాణ్ని. ఆమె మీద ద్వేషం పుట్టుకొచ్చింది. కాని నేను చిన్నవాణ్ణి. మా క్లాసంతటిలోకీ చిన్నవాణ్ని. సన్నగా, పీలగా, తెల్లగా పాలిపోయినట్లుండి తరచూ జ్వరం పడుతూ ఉండేవాణ్ని. నేను బలహీనుణ్నని నాకు తెలుసు. అందువలన అత్తంటే ఎంత కోపంవున్నా, ఆత్మసంరక్షణార్థం ఆవిడ మాటలు మనసులో మెదుల్తూనే వుండేవి ఎప్పుడూ. వద్దనుకుంటూనే ఆమె మాటల్ని పొల్లుపోకుండా ఆచరించేవాణ్ని. నమ్మేవాణ్ని. బావి గట్టునేకాదు, ఎక్కడా ఎవర్నీ నమ్మలేదు నేను.

మా క్లాసులో అందరూ నాకంటే పెద్దవాళ్ళు, బలవంతులు. కామరాజు అందరికంటే బలంగా దృఢంగా వుండేవాడు. మంచిధైర్యశాలి. కాని మంచివాడు మాత్రం కాదు. నేను స్కూలుకు వెళ్తుంటే 'ఒరే పరమం. నా పుస్తకాలు కూడా మోసుకు రారా' అని నా చేతిలో పెట్టేవాడు, దోవలో కనపడగానే. 'నేను ఎందుకు మొయ్యాలి? మొయ్యను' అందామని నాకు మనస్సులో ఉండేది. కాని అలా అంటే ఏమి చేస్తాడోనని భయపడి, మాట్లాడకుండా వాడి పుస్తకాలు రోజూ మోసేవాణ్ని. వాడంటే లోపల కోపం. ఆటల్లోనూ వాడుముందుగా ఉండేవాడు. నేను ఆటల జోలికి పోయేవాణ్ని కాదు. స్కూల్లో చదువుతున్న రోజుల్లోగాని తర్వాతగాని నేను నిజంగా స్నేహభావంతో దగ్గరకు రానిచ్చింది, చైతన్యను మాత్రమే.

2

చదువులయ్యాక నేను రెవిన్యూ డిపార్ట్‌మెంట్‌లో చేరాను. చైతన్య ఫారెస్ట్‌రేంజర్‌గా చేరాడు. ఆ డిపార్ట్‌మెంట్‌లోని అవినీతి, లంచగొండితనాలకు దూరంగా వుండాలని ప్రయత్నించాడు. కాని అతని పద్ధతి వలన అతని క్రింద ఉద్యోగస్థులకు మామూళ్ళు దొరక్క నష్టం కలిగింది. అది

సహించలేక, ఒకరోజు రాత్రిపూట ఒక గార్డు బాగా తాగి అతణ్ణి పొడవ డానికి కత్తి తీసుకువచ్చాడు. తర్వాత చైతన్య ఆ శాఖలోనే రిసెర్చి విభాగా నికి మార్పించుకున్నాడు. పైరాబడిలేని ఆ ఉద్యోగం కావాలనే వాళ్ళుందరు గనుక అందులోనే వుండిపోయాడు. తాను లంచం పట్టడు గనుక, పట్టే వాళ్ళను హీనంగా తలవటం అతని పద్ధతికాదు. వాళ్ళతోనూ సరదాగా స్నేహభావంతోనే ఉండేవాడు. 'నాకు జీవితాన్ని గురించిన దృక్పథమంటూ ఏమీలేదు. చేయవలసిన పనిని మనసుకు తోచినట్లు సక్రమంగా న్యాయంగా చేసుకుపోవడం, ఉన్నదానితో తృప్తిపడటం, అందినంతవరకూ ఆనందంగా జీవితాన్ని అనుభవించడం—ఇదే నాకు తెలిసింది' అనేవాడు. ప్రవర్తనలో మా యిద్దరిదీ ఒక్కటే పంథా. కాని లోకాన్ని చూసే దృష్టిలో ఇద్దరికీ తేడావున్నది. యం. యస్సీలో క్లాసురాక, సొంతవూళ్లోనే హైస్కూలు టీచరుగా చేరాడు కామరాజు.

తరువాత చైతన్య పెళ్ళిలో కలుసుకున్నాం ముగ్గరం. డబ్బు ఎక్కువలేకపోయినా, మంచి కుటుంబానికి చెందిన చక్కని పిల్ల శ్రీలక్ష్మిని వరించి చేసుకున్నాడు చైతన్య.

కామరాజుకు అప్పటికే పెళ్ళయింది. చదువుకుంటున్నప్పుడు తోటి విద్యార్థిని అయిన ఒక అమ్మాయిని పెళ్ళిచేసుకుందామనుకున్నాడు. కొంత ప్రేమకథ నడిచాక తల్లిదండ్రులు ఏర్పాటు చేసిన, అందమూ, డబ్బూ కూడా తెచ్చిన పిల్లను చేసుకున్నాడు. నేను అందరికంటే ఆలస్యంగా పెళ్ళి చేసు కున్నాను. అత్త తన కూతురు నిర్మలను నేను చేసుకోవడం నిశ్చయమై పోయినట్లే భావించేది. నా యిష్టానిష్టాలతో ప్రమేయం లేకుండానే నాచేత తాను తల పెట్టిన పనులు చేయించగల శక్తి ఉండేది ఆమెకు మొదట్నుండీ. ఆమె అనుకున్న పనులు నేను చేస్తున్న కొద్దీ, ఆమె మీద అసహ్యం పెరిగిపోయేది నాలో. ఆడవాళ్ళ అచ్చెమ్మ బుచ్చెమ్మ కబుర్లు తప్ప మరేం మాట్లాడలేని నిర్మలతో, పెళ్ళయినా, నా కేవిధమైన అనుబంధమూ ఏర్పడనే లేదు. కాని పెళ్ళి చేసుకున్నందుకు నిర్మలనూ మా ఇద్దరు కొడుకులనూ

భరించవలసిన బాధ్యతను అంగీకరించాను. బాధ్యతల్నుండీ పారిపోడం నా స్వభావంకాదు.

ఈ విధంగా మా మా జీవితాల్లో స్థిరపడిపోయిన వాళ్ళం. ఇన్ని సంవత్సరాల తర్వాత మళ్ళీ ఈ చిత్తూరిలో తటస్థపడ్డాం. నాకు చిత్తూరికి ట్రాన్సఫరయిన కొద్దికాలానికే చైతన్య డి. ఎఫ్. ఒ. రాంక్‌లో ఒక రిసెర్చి ప్రాజెక్టులో చిత్తూరికి వచ్చాడు.

నేను వూరి కో పెడగా దూరంగా ఉండే ఇంట్లో ఉంటున్నాను, ప్రశాంతంగా ఉంటుందని. ఇంటికి ఎదురుగా కొద్దిదూరంలో పెద్దకొండ— ఎత్తుగా, హుందాగా, నీలాకాశంలో అర్థంకాని ఆకారాన్ని గీస్తూ. ఆ కొండ పైన అవతలి ప్రక్కన సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుడి గుడి కూడా ఉన్నది. అది మా వైపుకు కనిపించదు. ఇటువైపు కనిపించేది, మా ఇంటి కెదురుగా చిన్న మంగుళూరు పెంకుల ఇల్లు. దాని వెనుక నుండి ప్రారంభమై కొండపాదం వరకూ ఏవో కట్టడాలు. కాలంతో నల్లబడి, విశీర్ణమవుతున్న ముస్లిం సాంప్రదాయపు కట్టడాలు, ఏవో పురాతన శిధిలాల్లాగా జీవితానికి సంకేతం లాగా నిలిచివున్న ఆ కొండ క్రింద యీ శిధిలాలు ఎంతో అందంగా కని పించేవి. తర్వాత అవి గత శతాబ్దికి చెందిన తెల్లదొరల సమాధులని తెలిసింది. 'ఛీ, సమాధులా!' అని ఏవగించుకున్నా, ఆ దృశ్యపటంలో అవీ భాగంగా నిలిచిపోయాయి. తీరిక చిక్కినప్పుడంతా ఆ దృశ్యాన్ని చూస్తూ దాని అర్థాన్ని వెతకటం అలవాటైపోయింది నాకు. ఉషఃకాలంలో, మిడిసి పడే ఎండలో, వాన ముసురులో, మబ్బులో—ఎన్నో విధాలుగా ఆ కొండని చూచాను. ఒక్కోసారి ఒక్కోరకంగా దర్శనమిచ్చింది అది. కొండ దగ్గ రగా, కొండప్రక్కనే, కొండతో కలిసి జీవించడం ఒక అపూర్వమయిన అనుభవం.

అప్పుడప్పుడు చైతన్య మా యింటికొచ్చేవాడు. ఇద్దరం కలిసి కొండపైకి వెళ్ళేవాళ్ళం. ఒక్కోసారి ఏదైనా చర్చించుకునే వాళ్ళం. ఒక్కో సారి వూరికే మాట్లాడకుండా, వెళ్ళి కూర్చుని తిరిగి వచ్చేవాళ్ళం. ఆకా

శానికీ కొండలకీ ప్రకృతికీ చెందిన ఏదో ప్రశాంతత మా మనసుల్లో, శరీరాల్లో చల్లగా నిండిపోయేది. ఈ విధంగా మేము పాలుపంచుకున్న అనుభవాలు నా కెంతో విలువైనవి. చైతన్యకు ఇతర స్నేహితులుండేవారు. అతను యీ అనుభవానికెంత విలువనిచ్చేవాడో ఆ స్నేహితులతోడి లోకాభిరామాయణానికీ, పేకాటకూ, రాజకీయ చర్చలకూ, సినిమాలకు కూడా అంత విలువనిస్తున్నట్లు కనిపించేవాడు. క్షణికమైన ఈ జీవితానికి విలువ లేదు నా దృష్టిలో. ఈ జీవితానికి పరిమితంకానిదీ, దానికి సంబంధించినదీ అయిన 'నిజాన్ని' కనుక్కోవాలని నా ప్రయత్నం. 'దేవుడను, జీవాత్మ అను, లేక వూరికే జీవితం అనో, కారణం అనో ఏమైనా అను—ఏ కారణం వలన మనకు ఈ జీవితం కలిగిందో, ఆ కారణం వలననే మనం దాన్ని నిండుగా ఆనందంతో అనుభవించవలసిన అవసరం కూడా కలిగిందని నా నమ్మకం. జీవితాన్నుంచీ దూరంగా పోవటం సరియైన పద్ధతి కాదు అంటాడు చైతన్య. కాని అతను పైకి ఎలా చెప్పినా అనుకున్నా, జీవితపులోతుల్ని తరచి చూచి ఆ నిజాన్ని కనుక్కోవలసిన అవసరం అతనికీ తీవ్రంగా ఉన్నదని నాకు తెలుసు.

ఇక్కడికి దగ్గర్లోనే ఉన్న తన స్వగ్రామంలో హైస్కూలు హెడ్మాస్టరుగా ఉంటున్న కామరాజు ఏ పని మీదనో చిత్తూరికి వచ్చినప్పుడు మమ్మల్ని పలకరించకుండా వెళ్ళేవాడుకాదు. మా ఇద్దరి కంటే ఎంతో అధికుడైనందున ఏదో ఉన్నత స్థానంలో ఉండవలసిన తాను, దురదృష్టం వలన మా కంటే ఉద్యోగరీత్యా తక్కువ స్థాయిలో ఉండవలసివచ్చినందుకు అతని బాధ, కుళ్లూ అతని మాటల్లో తొంగి చూసేవి. ఒక్కో సాయంత్రం చైతన్యతో కలిసివచ్చి మాతో కొండమీదకు వచ్చేవాడు. మా ఏకాంతంలోనికి అతను జొరబడడం నాకు సహించరానిదిగా ఉండేది. ఏదీ అర్థంకాకుండానే అన్నీ తెలిసినట్లు మాట్లాడ్డం, ప్రతి విషయంలోనూ వితండవాదం చెయ్యడం, అహంభావం—అన్నీ ఇదివరకు ఇంటర్ చదివే రోజుల్లో ఎలా ఉండేవో ఇప్పుడూ అలానే ఉన్నాయి. అప్పుడూ కొండ

రోడ్డున సాయంత్రాలు షికారుగా వెళ్తున్నప్పుడు యిలాగే ప్రతిదాంట్లో కలగజేసుకునేవాడు. అప్పుడు మేము చిన్న విషయాల్ని గొప్ప సమస్యలుగా చర్చించుకునే రోజులు. అనాటి వాదనల్లో కొన్ని నాకు గుర్తున్నవి ఇంకా. ఒకనాడు ఏదో విషయంమీద మాట్లాడుతూ "మనం తినడానికి బ్రతుకుతున్నామా? బ్రతకడానికి తింటున్నామా?" అన్నాను. తిండి అవసరం బ్రతకడంవరకే అన్న ఉద్దేశంలో అన్నాను కాని ప్రశ్నగా అడగలేదు. ఇంతలోనే కామరాజు కలగజేసుకుని పెద్ద తెలివిగలవాడి పోజుపెట్టి "బ్రతుకులో తిండి యిచ్చినంత తృప్తి మరేదీ యివ్వనప్పుడు తినడానికే బ్రతుకుతున్నామంటే తప్పేమిటి! తినడంలో తృప్తిలేనట్లు వేషాలు వేస్తూ బ్రతకడానికే తింటున్నాం అనేవాళ్ళను చూస్తే నాకు గిట్టదు" అన్నాడు. కావాలని నన్నుద్దేశించే అంటున్నాడని నాకు తెలుసు. "స్పష్టంగా అందరికీ తెలుస్తుండే విషయాన్ని కాదని వాదించినంతమాత్రాన పెద్ద సైంటిస్టువు కాబోవులే" అన్నాను. "పుట్టి బుద్ధెరిగినప్పట్నుంచీ ఎవరో చెప్పినమాటల్ని నమ్మి సొంత ఆలోచన ఎరగని పెద్దలు మన చెవుల్లో నూరిపోస్తే దాన్ని నీవు గొప్ప విషయంగా నమ్ముతున్నావు. ప్రతిదాన్ని ప్రశ్నించే శాస్త్రజ్ఞుణ్ని నేను!" అన్నాడు కామరాజు. అతను సైన్సుగ్రూపు నేను ఫిలాసఫీ గ్రూపూ తీసుకున్నప్పట్నుంచీ తను పెద్ద శాస్త్రజ్ఞుడై పోయినట్లు వితండవాదాలు చేస్తూ, పోజులు పెట్టడం జాస్తి చేశాడు కామరాజు. అతని మాటల్లో నాకు లెక్కేమిటన్నట్లు చైతన్య అభిప్రాయంకోసం చూశాను. "బ్రతికి సాధించవలసిందీ ఉన్నది, తినడంలో తృప్తీ ఉన్నది. ఆ రెండింట్లో ఏదో ఒకటి ఎన్నుకోవాలని ఎక్కడున్నదీ" అన్నాడు పెద్ద అమాయకుడిలాగా, చైతన్య. ఒకటి విలువైందిగా ఎన్నుకోవాల్సిన అవసరం లేనట్లూ, అన్నీ అందరూ కావలసినట్లూ "మాట్లాడ్డం" అతని ప్రత్యేకత. కామరాజు నడిమధ్యన దూరకుంటే నా మాటల్ని సులువుగా అంగీకరించి ఉండేవాడని నాకు తెలుసు.

మేం ముగ్గురం కలిసివెళ్తే కామరాజు లోకాభిరామాయణం తప్ప

మరే అనుభవమూ ఉండదు. కామరాజుకు వాదనల్లో ఆసక్తిగాని, ఏ విషయాన్నైనా తరచి చూడగల శక్తిగాని లేదు. అందువలన తనలోతుకు మించిన దేమైనా వినబడితే "ఏం గోల నాయనలారా, ఇహ ఆపండి" అని కేకలేస్తాడు. నిజానికి అతను మాతో కలిసి రావలసిన అవసరం లేదు. అసలెందుకు వస్తాడనేది నాకు అర్థమూకాదు. మా దగ్గర అతనెప్పుడూ పెరవాడే.

ఇప్పుడదీ లేదుగాని, చదువుకునే రోజుల్లో ఇలా బయటకు వచ్చినప్పుడు కామరాజు పాటలు పాడేవాడు. అతనికి ఒకరకం పాటలు పాడటం బాగానే వచ్చును. సరదాగా పెద్దగా పాడేవాడు. చైతన్యకు పాటలో కరిగిపోయే గుణం ఉన్నది. నాకు పాటలో అర్థం ముఖ్యం. ఆ పాటను విని ఆనందిస్తున్న "నేను" ఎప్పుడూ మరుగుకుపోదు. అదికూడా మా చర్చలకు కారణమయ్యేది అప్పుడు.

"సరస్వతీదేవి చేతిలో అంత ప్రముఖంగా వీణ ఎందుకున్నది? సంగీతంయొక్క స్థానాన్ని నిరూపించడానికే" అన్నాడు చైతన్య ఒకసారి.

"ఆమె వాగ్దేవి గనుక. సంగీతం కూడా సాహిత్యం లాగా వాక్కులాగా అందని దాన్ని చూపేది గనుక" అన్నాను నేను.

"సాహిత్యానికి సంగీతంతో సమానమైన స్థానం ఎక్కడున్నది? మాట పరిమితమైనది. పరిమితమైన దానిద్వారా అపరిమితమైనదాన్ని ఎలా చూడగలం? సంగీతం అట్లాకాదు. మాటకు అర్థానికీ అతీతమైన పథంలో మనస్సుని అందుకొని లాక్కెళ్ళేశక్తి దానికున్నది. అది సాహిత్యం కంటే గొప్పది అన్నాడు" చైతన్య.

"దానికి శాశ్వతత్వంలేదు. విన్నంతసేపే దాని ప్రభావం. అర్థం అనేది మనసులో ఏర్పడితే మరి చెరిగిపోదు. అందువలన సాహిత్యమే గొప్పది" అన్నాను.

చైతన్యా నేను ఏ వాదనలోనూ ఏకీభవించకుండానే ఒకర్నొకరు అర్థం చేసుకోగలం.

3

ఒక మొగ్గ పుడుతుంది. ఒక పువ్వు పూస్తుంది. మరోటి వాడి రాలిపోతుంది. అన్ని పనులూ ఎంతో సామాన్యంగా జరిగిపోతాయి. మనిషి జీవితంలోనూ అంతే. ఆ సంఘటనలకు పరస్పర సంబంధాన్ని ఆరోపిం చేదీ, అర్థం కల్పించుకునేదీ మనస్సు. జరిగేవి మాత్రం ఏ ఆర్భాటం లేకుండా జరిపోతూనే ఉంటాయి.

"....ఇదేమాదిరిగా ఉత్తరాన్ని పధ్నాలుగు కార్డులమీదవ్రాసి నీకు తెలిసిన వాళ్ళు పధ్నాలుగురికి వారంరోజుల్లోగా పంపాలి. ఇది తప్పినచో నెలరోజులలోపుగా నీవు సర్వనాశనమై పోతావు" కామరాజు సంతకంతో చైతన్యకు వచ్చింది ఉత్తరం. కూతురి పెళ్ళి మధ్యలో ఉన్నాడు చైతన్య. చైతన్యకు భార్యా బిడ్డలమీద మమకారం జాస్తి. ఆ పిల్లకు అనుకోకుండా గొప్ప సంబంధం కలిసివచ్చి యీ పెళ్ళి జరుగుతున్నది.చాలా సంతోషంగా ఉత్సాహంగా ఉన్నాడు. ఆ ఉత్తరాన్ని నాకు చూపించి నవ్వి "నాకు ఇటు వంటివాటిలో నమ్మకంలేదు" అంటూ చించేశాడు.

పెండ్లికి రాకపోగా, శుభాకాంక్షలైనా పంపకపోగా, పైగా ఇటు వంటి ఉత్తరం పంపడం కామరాజు స్వభావానికి తగినట్లుగానే ఉన్నది అనుకున్నాను. కామరాజు కూతురికి ఇంతకుముందే పెళ్ళిచేశాడు. డబ్బు బాగా ఖర్చుపెట్టి ఘనంగా చేశాడు. కాని అతని అల్లుడు సామాన్యుడైన వరుడు. చైతన్య క్లుప్తంగా పెళ్ళి చేస్తున్నాడు. ఇతని అల్లుడు అందంలో బుద్ధిలో డబ్బులో ఉద్యోగంలో మిన్నగా ఉన్నాడు.

పెళ్ళి వారందరూ చైతన్య స్వగ్రామమైన ముంగిల్‌పట్టు వెళ్ళి పోయారు. తిరుపతికి పదిమైళ్ళ దూరంలో చిత్తూరు రోడ్డులో ఉండే చిన్న పల్లె అది. దేవుడి కొండ ముంగిట్లో ఉండే చిన్న పల్లెపట్టు. ఎత్తైన కొండల నడుమ కోనలో ఏటి వారన పదిమిద్దెలూ, పదిపూరిళ్ళూ, వాటి చుట్టూ కొద్దిపాటి పంట భూములూ కలిసి ఏర్పడింది ఆ ఊరు. చుట్టూ ఐదు

మైళ్ళలో వున్న మరో పల్లెగాని జనసంచారం గాని ఏదీ ఉండదు. అది నిజంగా వూరుకాదు. చైతన్యను ప్రసవించడానికే ఏర్పడ్డ ప్రకృతి మాత గర్భం.

అందరూ కలిసి వూరిబయటగా వాళ్ళ మామిడితోటలో వనభోజనం ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. పులిహోర, దద్దోజనం, గారెలు, మిఠాయిలు, పండ్లూ, తమలపాకులకట్టలూ, కంబళ్లూ తీసుకుని వెళ్ళారు. మధ్యాహ్నం భోజనాలయ్యాక చేతులు కడుక్కోడానికి అక్కడే కరెంట్‌మిషన్ వేసి వున్న బావినీళ్ళు తీసుకు రావడానికి చైతన్య భార్యా, కొడుకూ, అల్లుడూ వెళ్ళారు. తొట్టిలో నీళ్ల ముంచిన శ్రీలక్ష్మి కరెంట్ షాకుతో వెర్రికేక వేసింది. ప్రక్కనేవున్న కొడుకూ అల్లుడూ ఆమెను లాగబోయి వాళ్లూ విద్యుద్ఘాతానికి గురి అయ్యారు. కేక విన్న చైతన్య ఒక్క పరుగున వెళ్ళాడు. భార్యా, కొడుకూ, అల్లుడూ అతని కళ్ళముందర విలవిలా తన్నుకొంటున్నారు. మరో ఆలోచన లేకుండా భుజంమీద టవలు తీసి ముందున్న శ్రీలక్ష్మి చుట్టూ వేసి బలం కొద్దీ లాగాడు. వాళ్ళు ముగ్గురూ ఇవతల పడిపోయారు. అదే వూపులో చైతన్య ప్రక్కనేవున్న ప్రమాదకరమైన కరెంటు స్తంభంమీద పడిపోయాడు. ఏ ప్రకృతిమాత అతనికి జీవశక్తి నిచ్చి లోకంలో ఆడుకోడానికి పంపిందో, అదే తల్లిలో లీనమై పోయింది అతని ప్రాణశక్తి.

ఆ పెళ్ళిలో అతన్ని చూడ్డమే ఆఖరు చూపునాకు. చైతన్య లేడనే విషయం నా మనసుకు అందటంలేదు. మా యింటి ఎదురుగా ఉండే కొండను చూస్తాను. "ఆకాశంలోని నల్లమబ్బులు నా జటలైనట్లు, భూనభోంతరాళాలునిండిన రూపంగల పరమశివుణ్ణై నేను యీ కొండమీద నిలుచున్నట్లు ఉన్నది" అన్నాడు చైతన్య ఒకసారి. ఆ కొండమీద ఆకాశం క్రింద సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుడి గుడి గంటల మ్రోతలో అర్చకుల మంత్రపఠనపు శబ్దంలో నా ప్రక్కనే చైతన్య లేకుండా ఎలా ఉంటాడు! అయోమయంలో పడిపోయింది నా మనసు. నా ఆలోచన, తర్కం, అన్వేషణ

ఏమైపోయాయి? పుట్టినవాళ్ళు చావడం సహజం. ఎవరున్నా లేకున్నా యీ విశ్వం కాలప్రవాహంలో కదిలిపోతూనే ఉంటుందనీ తెలుసు. కానీ.... ఈ ప్రపంచాన్ని మాయ అని. అన్ని అనుబంధాలూ సాంఘిక బంధాలు మాత్రమేననీ నిశ్చయించుకోగల నా మనసు యీ చైతన్య విషయంలో యిలా చిక్కుబడిపోయిందే! మేము స్నేహితులం. నిజాన్ని గురించిన అన్వేషణలో భాగస్తులం, అంతే. అంతకుమించిన అర్ద్రిత అతని ఎడల నాకెప్పుడూ తోచనేలేదు. అతను సంవత్సరాలు తరబడీ కనిపించకపోయినా నాకు అదొక లోటుగా కనిపించలేదు. చిరకాలానికి అతను కనిపించినప్పుడు గొప్ప ఆనందమేమీ కలగలేదు. కాని....ఇప్పుడు....

"మన మిత్రుడు చైతన్యప్రభు చాలమంచివాడు. కాని ముందు చూపు కలవాడు మాత్రంకాదు. ఇంకో పదేళ్ళపాటు ఉద్యోగంచేసి కొడుకుల్ని చదివించుకుని పైకి తేగలనన్న నమ్మకంతో కుటుంబం కోసం అతను ఏమి నిలువ చెయ్యలేదు. అతని కుటుంబానికి సహాయం చెయ్యాలన్న ఉద్దేశంతో చైతన్యప్రభు కుటుంబ సంక్షేమనిధి అనే పేరుతో ఒక నిధి ప్రారంభిస్తున్నాము. దానిగ్గానూ ఒక కమిటీ ఏర్పాటైంది. మిత్రులందరూ తోచినవిధంగా ఆ కుటుంబమునకు సహాయపడవలసినదిగా అర్థిస్తున్నాము."

కామరాజు మిత్రులందరికీ వ్రాశాడు. అతను అయిదువందలు వేశాడు నిధికి.

చైతన్య ఆత్మగౌరవం కల మనిషి. న్యాయంగా తనకు లభించిన దానితో సర్దుకుపోయి తృప్తిపడటం అతని స్వభావం. 'డబ్బు ఎక్కువగా కావాలనీ, అదే మనిషి మనుగడకు ముఖ్యమైనదనీ, అది ఉన్నకొద్దీ ఎక్కువ సుఖంగా బ్రతకొచ్చుననీ అతను ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. అతను తన కుటుంబాన్ని ప్రేమించాడు. వాళ్లు సుఖంగా ఉండాలనే అనుకున్నాడు. బాధ్యతారహితంగా అతను ఎప్పుడూ ప్రవర్తించలేదు. ముంగిల్‌పట్టులో అతనికి ఇల్లున్నది. కొద్దిగా తోటా, భూమీ ఉన్నది. అతని ప్రావిడెంటు

ఫండు కొద్దిగావస్తుంది. అతని కుటుంబానికి తిండికి లోటుండదు. వాళ్లు యిప్పుడున్న స్థాయిలో జీవించలేక పోవచ్చును. అతని కొడుకులు పెద్ద చదువులు చదువుకోలేక పోవచ్చును. అయినా చైతన్య జీవితాన్నే అబద్ధం చేస్తూ హేళనచేస్తూ ఉన్నది యీ నిధి. కొంత వెసులుబాటుకోసం అతని కుటుంబం ఇతరుల దయా ధర్మాల్ని స్వీకరించడం అతనికి దుఃఖం కలిగించదా? ఇతరుల డబ్బు ఒక్క పైసాకూడా ముట్టుకునే మనిషికాడతను. ఆ నిధి సంగతి తలచుకున్నకొద్దీ నాలో ఉద్రేకం పొంగుకొచ్చింది. చైతన్య మీద గెలుపొందడానికి కామరాజు ప్రయత్నమా యిది!

"....నేను అదే ఉత్తరం పధ్నాలుగురికి పంపాను. వాళ్లు చావాలని పంపలేదు. ఊరికే పంపాను. అది చదివి అతనిష్టప్రకారం చేసుకుంటాడు. అది చదివి అతను చస్తానని భయపడ్డాడా? నన్నేమైనా అన్నాడా? మధ్యన నీ బాధ ఏమిటి?

"నీ ఆదర్శాలూ, వట్టి మాటలూ అతని కొడుకులకు చదువులు చెప్పిస్తాయా! మనిషి బ్రతకటానికి కావలసింది మాటలుకాదు, డబ్బు. డబ్బు యివ్వాల్సి వస్తుందంటే అందరూ తలోక ఆదర్శమూ వల్లిస్తారు, తప్పించుకోడానికి. ఈ దేశమే దొంగ సన్యాసుల దేశమయ్యా. అది మన జాతి గుణం. చిన్నినా బొజ్జకు శ్రీరామరక్ష అంటూ కడుపునిండా కావలసినవన్నీ మెక్కి కూర్చుని అవతలి వాళ్ళకి అవన్నీ అక్కర్లేదనీ మిధ్య అనీ బోధించే రకం.

"ఆయనే వుంటే మంగలెందుకన్నట్లు ఆ చైతన్య వుంటే అతని కుటుంబానికి ఒకరు సాయపడాల్సినపనేముంటుంది! అతను లేడని కదా చెయ్యాల్సివస్తున్నది! ఒక మంచిపని చెయ్యాలంటే అడ్డుపుల్లలు వేసేవాళ్లు కొల్లలుగా ఉంటారు.

"నీవు డబ్బు యివ్వకపోతే మానెగానీ వెళ్లు స్వామీ, నీకో నమస్కారం. మేము అన్నం తిని బ్రతికే సామాన్యులం. సామాన్యంగానే బ్రతుకుతాం...." అన్నాడు కామరాజు.

అక్కణ్ణుంచీ మారు మాట్లాడకుండా వచ్చేశాను. నా మనస్సు ఆవేశంతో, ఆవేదనతో ఉడికిపోతున్నది. అతని ఆరోపణలకి నా దగ్గర సమాధానం లేదా? ఇందులోని నిజం చెప్పగలవారెవ్వరు? రెండువైపులా పదును గలిగి, ఎటైనా నరుక్కుపోగల మనసులాంటిదేనా నిజం కూడా? చైతన్య అలా ఒప్పుకోడు. 'నాకు తెలుసు' అంటాడు. 'నాక్కావలసిందంతా నాకు తెలుసు' 'నాకు సందేహాలు లేవు' అనేవాడు ఎన్నోసార్లు. ఇప్పుడతనికి అన్నీ ఇంకా ఎక్కువగా తెలిసుండాలి. కాని అతనికి తెలిసిందేమిటో నాకెలా తెలుస్తుంది!

కొన్నిసార్లు విషమ పరిస్థితుల్లో శరీరాన్ని విడిచి రూపరహితమైన ఆత్మలు పాతరూపాన్ని ధరించి మనుష్యులతో మాట్లాడినట్లు చెబుతారు. ఒక ప్రాణి యీ దేహంతోనే నశించిపోకుండా, ఏమైనా మిగిలుంటే—ఈ పరిస్థితుల్లో చైతన్య నాకు ఎందుకు కనబడడు? అలాగ చైతన్య స్వయంగా వచ్చి "పరం, మనిషంటే భౌతిక విషయాలకు బద్ధమై కనిపించేది మాత్రమే కాదు. ఈ కనిపించేది శాశ్వతమైంది కాదు. ఒకే పరిస్థితుల్లో ఉన్నా ఒక మనిషికీ ఇంకో మనిషికీ తేడా వుంటుంది. అది అతని 'నిజం.' అతని గుణాలకు మూలం, అతని జీవాత్మ. అది ఉన్నది.... నేను ఆత్మాభిమానం కలవాణ్ని. నా భార్యాబిడ్డలూ మరొకరి దయాభిక్షతో పైకి రావాలని నేను అనుకోను. అది నాకు ఇష్టం వుండదు. వాళ్లు నా వాళ్లు....'నా' వాళ్లు.... నన్ను సరిగ్గా తెలుసుకున్న వాడివి నువ్వే....మనిద్దరం ఒకటి...." అని చెప్పాలి. ఎందుకు చెప్పడు? అతనికోసం నేనుపడే ఆవేదన అతనికి తెలియదూ! అతను నాకు ఆత్మీయుడు. నేను తీవ్రంగా వాంఛిస్తే అతను నాకు కన్పించి తీరుతాడు. నాకు తెలుసు!

మనసును కేంద్రీకరించి తీవ్రంగా అతణ్ణే భావిస్తూ కళ్ళు మూసుకు కూర్చున్నాను.

ఎంత సేపు కూర్చున్నా అతను కన్పించలేదు.

అలసట కలిగింది. పడక్కుర్చీలో కళ్ళు మూసుకు పడుకొని నిద్ర పోయను.

4

సంధ్యవేళ నిద్రనుండి లేచేసరికి ఉదయం నుండి నేను పడిన ఆవేదన తాలూకు ఛాయకూడా లేకుండా మనసు తేటపడింది.

కళ్ళు తెరవగానే ఎదురుగా కిటికీలోంచి కనిపిస్తున్న దృశ్యం అసాధారణంగా ఉన్నది. కిటికీలోంచి ఎర్రటి వెల్తురు కళ్ళను తాకుతున్నది. ఎరుపు. బయటంతా అసహజమైన ఎరుపు. ఏమిటి సంగతి? ఇంత ఎరుపు ఎక్కణ్ణుంచి వస్తున్నది? అనుకుంటూ లేచి కిటికీ దగ్గరకు వెళ్ళాను. ఎదురింటి మంగుళూరు పెంకులు యీ స్వచ్ఛమైన ఎరుపును యీనుతున్నవి. నేను రోజు ఎన్నోసార్లు ఆ యింటిని చూస్తూనేవుంటాను. కాని అది యిటువంటి కాంతితో ఎప్పుడూ కనిపించలేదు. ప్రపంచాన్ని ఏదో 'స్వచ్ఛత' ఆవరించింది.ఎదురుగా ఎత్తుగా ఆకాశాన్నంటుతున్న కొండలోని పెద్దగుండ్లు వేటికవిగా విడివిడిగా ప్రత్యేకమైన వ్యక్తిత్వాలతో దర్శనమిస్తున్నాయి. వాటి మధ్యనుండే గడ్డి తుప్పలు ఎప్పుడూ లేనంత పచ్చగా కూర్చుని ఉన్నాయి. దూరానవున్న రకరకాల చెట్లన్నీ ఎంతో తేటైన పచ్చదనాలతో వాటివాటి ప్రత్యేకమైన రూపాల్ని స్ఫుటంగా లోపింప జేస్తూ చాలా సుందరంగా ఉన్నాయి.

చీకట్లో అవి లేనేలేవు. వెలుగులో, ఎండలో, అది ఒక పెద్ద కొండ, అవి చెట్లు. ఇప్పుడు వాటి పచ్చదనాల్లోనూ, రూపాల్లోనూ ఉండే భేదాలన్నీ స్ఫుటమైనాయి—ఈ వెలుగు లేమిటో!

ఈ ప్రపంచంలోకి యింత పచ్చదనం, యింత తేటదనం ఎలా వచ్చాయి? చీకట్లలోనికి జారిపోబోతున్న సూర్యుడు మరణాసన్న సమయములోని చావుతెలివిలాంటి నిశితమైన చూపుతో ఇంతవరకూ తాను లక్ష్యం లేకుండా చూసిన ప్రపంచపు నిజస్వరూపాన్ని చూస్తున్నట్లున్నాడు. ఎంత సౌందర్యం! ఎంత ఆనందం!

మెరుపూ ఎండాలేని యీ ప్రపంచం తపస్సమాధిలో వున్న యోగి లాగా ఉన్నది. సూర్యుని తీక్షణమైన కాంతి లోపించడంతో అన్ని వస్తువులూ వాటి సొంతమైన, నిర్మలమైన కాంతుల నీనుతూ ప్రకాశిస్తున్నాయి. సూర్యుని కాంతికి నీడ వుంటుంది. ఈ వెలుగులో నీడలేదు. ఇది నిజం!

ఆలోచిస్తున్న వాడిని ఎందుకో ప్రక్కకు తిరిగాను. వాకిట్లో నిలబడి ఉన్నాడు ఎవరో అతను. మాటా పలుకు లేకుండా, ఏ భావం లేకుండా నిలుచుని ఉన్నాడు. అతని చొక్కా చిరుగులోంచీ పచ్చగా మెరిసే ఒళ్ళు కనిపిస్తున్నది. ఆకలితో ఉన్నట్లు కనబడుతున్నాడు. అతను నవ్వడం లేదుగాని అతని మొహంలో ఏదో చిరునవ్వు కనిపిస్తూ చూసేవాళ్ళకు సద్భావం కల్గిస్తున్నది. అతను స్నేహపాత్రుడుగా కనిపిస్తున్నాడు.

అతన్ని ఇంతకుముందు ఎక్కడో చూచానన్నభావం మెదుల్తున్నది గాని సరిగ్గా గుర్తులోకి రావడంలేదు.

"ఎవరండీ మీరు?" అడిగాను.

"నన్ను మీ రెరుగుదురు, మరచిపోయారేమో. మీరు నాకు బాగా తెలుసు" అన్నాడు నవ్వకుండా నవ్వుతూ.

నాకు జ్ఞాపకం రాలేదు. ఆలోచించిన కొద్దీ అస లతణ్ణి ఎరగననీ తోచింది.

"క్షమించండి. మీ పేరు?" అన్నాను దగ్గరగా వెళ్ళి.

అతను మాట్లాడకుండా చిన్నగా మడిచిన కాగితం ఒకటి తీసి నా చేతికిచ్చాడు. అది చేతిలోకి తీసుకున్నాను. ఏదో పనిమీద వచ్చినట్లున్నాడు. రికమెండేషన్ లెటరు కాబోలు. "కూర్చోండి" అంటూ అతనికి కుర్చీ చూపించి నేనూ పడక్కుర్చీలో కూర్చున్నాను.

అతను లోపలికి రాలేదు, కూర్చోలేదు. తలెత్తి అతనికోసం చూచాను. వాకిట్లో లేడు. ఇంతలోనే ఏమైపోయాడా అనుకుంటూ కిటికీ లోంచీ రోడ్డుమీదికి రెండు దిక్కులా చూచాను. ఎక్కడా కనిపించలేదు. ఏమైపోయాడు? అనుకున్నాను.

అకస్మాత్తుగా అతనెవరో నాలో తోచింది. అతను చైతన్య. అవును సందేహం లేదు. ఆ నవ్వు....అతను చైతన్యే! నా కోసం వచ్చాడు. నాకు చెప్పాలని వచ్చాడు. ఆ లోకం నుంచీ నాకు నిజం చెప్పాలని వచ్చాడు! అవును. రాకుండా ఎట్లా వుంటాడు? నిజమైన స్నేహితుడు. అతడే నిజం! నా తీవ్రమైన కోరికను కాదనలేడు. తన ఉనికిని. తన నిజాన్ని నిరూపించుకోవడానికి వచ్చాడు. వస్తాడని నాకూ తెలుసు! ఆ కాగితంలో నాకేదో సందేశం ఉన్నది.

కాగితం మడతలు విప్పిచూచాను. నా కళ్ళు నేనే నమ్మలేకపోయాను. కాగితం నిండా పిచ్చిగీతలు! చిన్నపిల్లలు ఓపిగ్గా కూర్చుని పేజీ నిండా వ్రాసేగీతలూ, సున్నాలూ! ఆలోచన లేని ఆ పిల్లలకి మాత్రమే నిజంగా కనిపించే గీతలూ, సున్నాలూ!

ఈ పిచ్చిగీతల్ని నా కివ్వడానికే వచ్చాడా చైతన్య!
అర్థం లేకపోవడమే అర్థమా యీ ప్రపంచానికి?
అర్థం లేనిది కనిపిస్తుందా?
ఎవరు నా క్కనిపించింది?

....

నిజం నాకు తెలియలేదు ఇప్పటికీ.